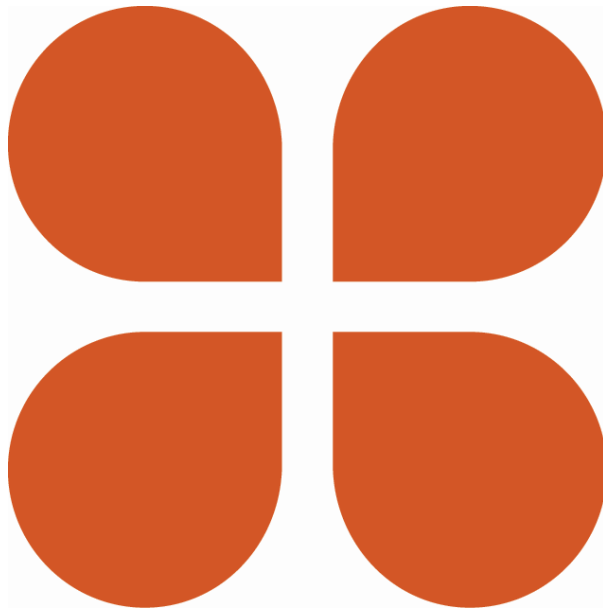

Runrapport från Riksantikvarieämbetet

En återfunnen runristning (G 190B) och ett nyfynd i Mästerby kyrka, Gotland

Riksantikvarieämbetet 2014

Box 1114

621 22 Visby

www.raa.se

riksant@raa.se

Datum 2014-04-15
Dnr 3.5.1-01661-2014

Avdelning
Förvaltningsavdelningen

Enhet Kulturvårdsstöd

Författare Magnus Källström

En återfunnen runristning (G 190B) och ett nyfynd i Mästerby kyrka, Gotland

1. Återfynd av G 190B

I andra delen av *Gotlands runinskrifter* (1978) upptas under G 190 tre putsristningar från Mästerby kyrka. En av dessa (G 190B) var vid tiden för utgivningen försvunnen, men skulle enligt J. W. Hamner tidigare ha funnits på »norra korväggen». C. W. Pettersson läste 1922 runorna som **tamarl tliis**. Eftersom texten påminner om G 190A (**in tabernakulis**) ifrågasatte Elisabeth Svärdström (i GR 2 s. 135) om det inte egentligen rörde sig om denna ristning och att den i så fall blivit dubbelförd

Vid ett besök den 24 augusti 2010 iakttog jag en runristning som av allt att döma är identisk med G 190B. Den finns på korets nordvägg, 170 cm över golvet och 127 cm Ö om portalen. Inskriftens första runa står 16 cm ovanför det högra hörnet av den fyrkantiga nisch som finns i denna vägg.

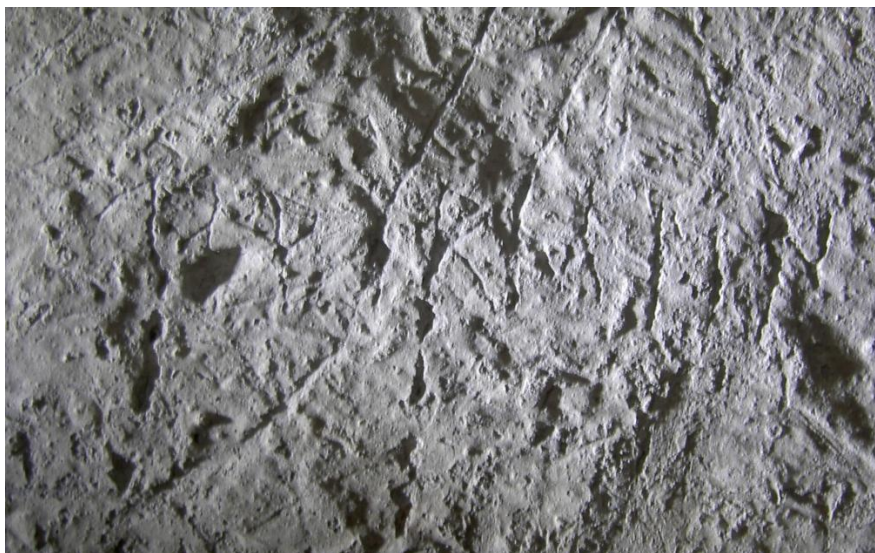

Fig. 1. Den återfunna ristningen G 190B i Mästerby kyrka. Foto Magnus Källström 2010.

Senare efterforskningar visade att denna ristning måste ha kommit fram i samband med kyrkans restaurering 1991–92. I restaureringsrapporten från Gotlands museum (ATA dnr 8510B/92) nämns nämligen rörande korets västra innervägg: »Väggen har inget måleri men däremot en hel del ristningar. Nio skepp, sol med människoansikte samt flera små människofigurer, runor förekommer också. Denna del av vägg var mycket smutsig, vanlig

rengöringsmassa fungerade ej. Varsam rengöring med svamp och vatten fungerade bäst.»

Inskriften är 11 cm lång och består av 1,5–2 cm höga runor.

Inskriften lyder:

tabernaḷis

5 10

Till läsningen: 1 **t** har endast bistav till vänster. Samma sak gäller 2 **a**. Ett stycke av nedre delen av huvudstaven saknas i denna runa. Runan 3 **b** är ganska bred och skuren med skarpa vinklar. Den övre delen av den nedre bistaven saknas. 6 **n** har ensidig bistav. Runan 7 består av en tydlig huvudstav och kan läsas som **i**. Möjligen finns dock spår till vänster som skulle göra runan till **a**. I 8 **l** är inte huvudstaven och bistaven förenade i toppen. 10 **s** är av gotländsk typ.

Möjligen utgör inskriften en imitation av G 190A, som finns ristad i putsen till höger om den aktuella ristningen. Den senare lyder **in tabernakulis** »i tabernaklet». Ristaren har i så fall förbisett runorna **ku**. Att ristningen inte är utförd av samme ristare som G 190A framgår av **b**- och **r**-runans form. Dessa är i G 190B betydligt bredare och skurna med skarpa vinklar.

2. Nyfynd 2010

I samband med dokumentationen av den ovan nämnda ristningen tillsammans med Thorgunn Snædal och Laila Kitzler Åhfeldt den 26 augusti 2010 upptäckte jag ytterligare en runristning på samma väggyta. Ristningen finns 210 cm ovanför golvet och 66 cm Ö om portalen. Runorna står nedanför den högra korsarmen av ett 61 × 66 cm stort kors som är ristat i putsen.

Inskriften är 4 cm lång och består av 3–3,5 cm höga runor.

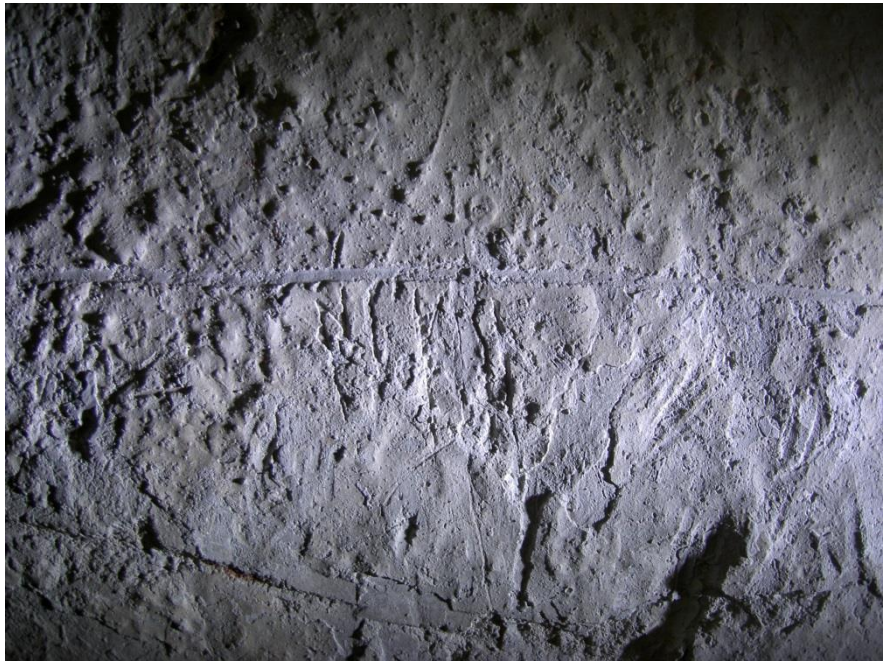

Fig. 2. Den nyfunna runristningen i Mästerby kyrka. Foto Magnus Källström 2010.

Inskrift:

sikun
5

Sigunn.

»Sigunn.»

Till läsningen: Den övre delen av 1 s skär över korsarmen och den del som befinner sig ovanför korsarmen har en annan vinkel än resten av runan. Detta tyder på att korset fanns på platsen innan runorna ristades. I 4 u är runan något skadad upptill, men bistaven är tydlig och det råder ingen tvekan om läsningen. Runan 5 ser vid första påseende ut som en i-runa med ett avbrott på mitten av huvudstaven. En närmare granskning visar dock att det troligen rör sig om en n-runa, där den ensidiga bistaven fortfarande är fylld med senare puts.

Runföljden tolkas enklast som en motsvarighet till kvinnonamnet (runsv.) *Sigunnr*. Detta namn är tidigare belagt i en vikingatida runinskrift i Uppland (U 503), där skrivet gen. **shunar** *Sigunnar* (Beträffande namnformen se E. Salberger, *Runsvenska namnstudier* (1978), s. 139 ff.). Om den sista runan i stället är en i-runa skulle man också kunna tänka på ett kvinnonamn *Sigvī*. Något sådant namn verkar dock inte annars vara känt, men enligt vissa forskare kan det eventuellt föreligga på runbildstenen G 110 Tjängvide i Alskogs sn (se t.ex. I. Sanness Johnsen, *Stuttruner i vikingtidens innskrifter* (1968), s. 113 f.).

Stockholm 2014-04-15

Magnus Källström
docent, post-doc. inom runforskningsområdet

Kopia till:

Pär Malmros, Gotlands museum
Länsstyrelsen, Gotlands län
Klinte pastorat